

¹Вікторія Куліченко, ²Леся Чень
¹студентка кафедри архітектури та реставрації,
Національний університет "Львівська політехніка", Львів
e-mail: vkulithenko@gmail.com
orcid: 0009-0001-6531-5738

²кандидатка архітектури, доцентка кафедри архітектури та реставрації,
Національний університет "Львівська політехніка", Львів
e-mail: lesia.y.chen@lpnu.ua
orcid: 0000-0003-2496-4560

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТА ІЧНІ НА ОСНОВІ ІСТОРИЧНИХ ТА АРХІТЕКТУРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

SUSTAINABLE DEVELOPMENT STRATEGY FOR THE CITY OF ICHNYA BASED ON HISTORICAL AND ARCHITECTURAL RESEARCH

© Куліченко В. І., Чень Л. Я. 2024

У статті проаналізовано історичний розвиток міста Ічня, впорядковано та систематизовано інформацію з різноманітних джерел у формі текстового опису й схем, що висвітлюють ключові етапи історичного та містобудівного розвитку. На основі інформаційних джерел проаналізовано історію розвитку міста і визначено роль оборонних, сакральних та адміністративних споруд у формуванні культурного ландшафту міста. Розроблено історико-архітектурний опорний план із позначенням об'єктів культурної та історичної спадщини. На основі польових досліджень охарактеризовано сучасний стан архітектурно-містобудівного середовища, визначено актуальні проблеми та потреби міста у сфері архітектури та урбаністики. За результатами проведеного дослідження запропоновано стратегію сталого розвитку Ічні.

Ключові слова: Ічня, історико-архітектурний розвиток, сталий розвиток, збереження спадщини, міське планування.

Постановка проблеми

Історичне містечко Ічня привертає увагу багатим історичним минулим і культурною спадщиною. Архітектурні пам'ятки міста гармонійно існують у природному ландшафтному середовищі. Однак, Ічня з населенням близько 10 тисяч мешканців стикається з відтоком молоді, старінням громади та слабкою економікою. Це призводить до навантаження на соцслужби, зниження попиту на різні послуги, закриття бізнесів і зменшення податкових надходжень. Брак фінансування погіршує стан інфраструктури та історичних пам'яток, що зменшує привабливість міста. Усі ці фактори взаємопов'язані та формують замкнуте коло, з якого важко вибратися без комплексного підходу до вирішення проблем розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Загальні дані про історію міста можна знайти в виданні А. Лазаревського "Лубенщина и князя Вишневецкие, Киевская старина" (1896), радянських публікаціях "Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. Чернігівська область" (1972) та "Чернігівщина. Енциклопедичний довідник" за ред. А. В. Кудрицького, а також в "Укр. Рад. Енциклопедії" імені М. П. Бажана (1990). Ці джерела містять деталі розвитку міста, але переповнені радянською пропагандою, зокрема приховують певні події або висвітлюють їх вигідному аспекті для радянської влади. Ці прогалини враховано в дослідженні. Терещенко М. і Шевченко опублікували книгу "Ічнаницина:

першоджерела. Історія краю в документах, в якій містяться витяги з писемних джерел, давніх публікацій, архівних і музейних матеріалів про м. Ічня та населені пункти, що входили до складу Ічнянського району Чернігівської області, - з найдавніших часів до кінця XX ст. свідчать про багате історичне минуле міста. В процесі дослідження було проаналізовано електронні джерела про історію міста, культурну спадщину та важливі події. Відомості про діючі об'єкти (школу, музей, бібліотеку тощо) доповнено матеріалами з їхніх офіційних сайтів. Також використано картографічні та іконографічні матеріали з Ічнянської бібліотеки та краєзнавчого музею. Для окреслення сучасних проблем міста проведено натурні обстеження, зокрема розглянуто архітектурно-містобудівну ситуацію, екологічний стан та фактори, що впливають на якість життя в місті.

Мета статті

Проаналізувати літературні, іконографічні та картографічні джерела інформації про місто Ічня і на основі аналізу виділити етапи історично-містобудівного розвитку міста, визначити цінні об'єкти історичної та культурної спадщини. На основі натурних обстежень виокремити сучасні проблеми міста. Із врахуванням отриманих даних окреслити основні пункти стратегічного розвитку міста, що враховуватимуть його особливості та вирішуватимуть наявні проблеми.

Виклад основного матеріалу

Ічня — місто в Україні, Прилуцького району Чернігівської області, яке розташоване на березі річки Іченьки. Місто є адміністративним центром Ічнянської міської громади і займає площу 16,16 км² з населенням - 10 390 мешканців ("Ічня", 2024). Місто сформувалося навколо річки Іченьки, що на півдні Чернігівської області. Іченька - рівнинна річка, яка є притокою річки Удай. і має 14 невеличких приток, більшість з них нині перетворилися на ставки, з'єднані заболоченими ділянками. Навесні притоки наповнюють Іченьку, але влітку вони міліють, місцями пересихають. (Іченька, 2022). Місто одержало назву від назви річки Ічень, а назва самої річки трансформувалась у пестливу форму Іченька. Дослідники пов'язують назву річки від татарського «ічень», що значить «водопій», «стоянка для коней» (Ічня, 2024). З південної сторони місто межує з лісом, який входить до територій Ічнянського національного природного парку та військового містечка з арсеналом.

В процесі дослідження міста Ічні можна виокремити п'ять періодів історичного розвитку міста.

I період— від заснування до середини XIX ст. (рис. 1).

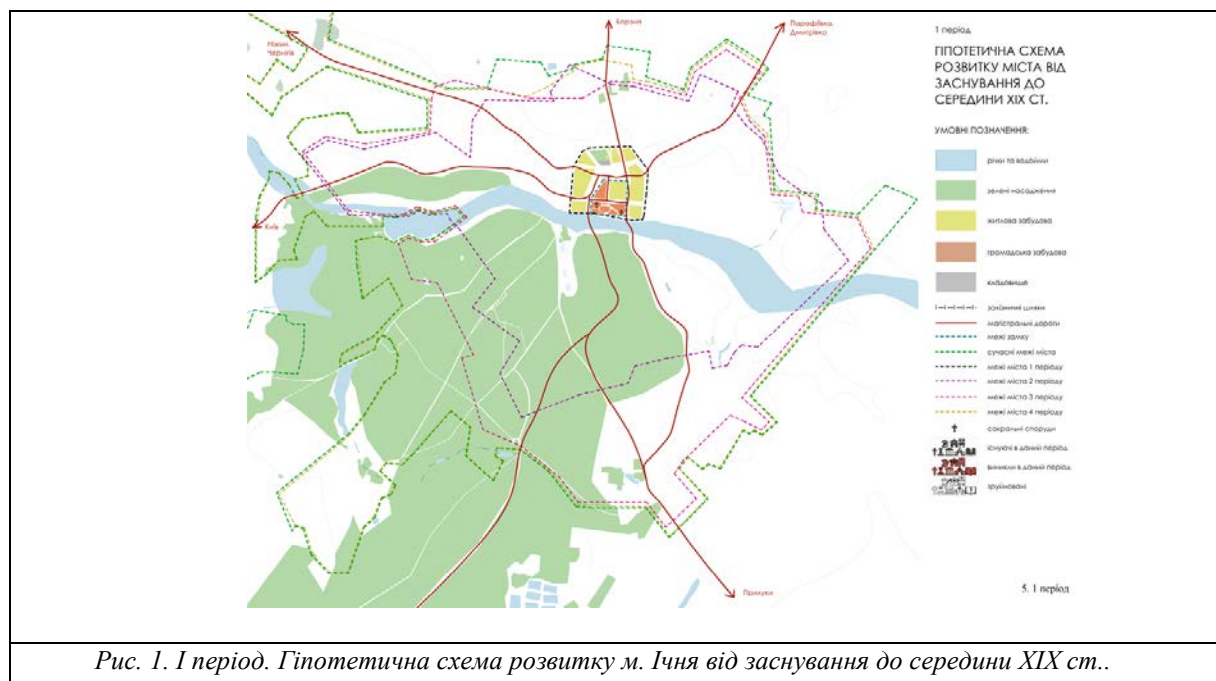

Рис. 1. I період. Гіпотетична схема розвитку м. Ічня від заснування до середини XIX ст..

За переказами, у давньоруські часи тут існувало поселення Яськове, знищене монголо-татарами. Археологічні знахідки свідчать про скіфське поселення та сліди черняхівської культури (Балабай, 2011). До того як території міста поширились на правий берег річки, ті території повністю були поркиті лісом.

Перші писемні згадки про Ічню датуються XIV ст. У XIV–XVI ст. вона перебувала під владою Литви та Польщі, з 1590 року належала К. Вишневецькому. Більшість населення сплачувала їм грошову й продуктову ренту. Проте значна частина мешканців була вільною, показаною — відбували лише військову службу (Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. Чернігівська область, 1972). У середині XVI ст. отримала статус містечка та стала центром козацького підрозділу під польською короною (Балабай, 2011).

У XVII ст. Ічня стала одним із центрів козацького руху. На початку 1640-х місто увійшло до складу Ічнянського полку, який у 1648 р. підтримав Визвольну війну і приєднався до військ Богдана Хмельницького. Після ліквідації полку 1649 р. Ічня стала сотенним містечком Прилуцького полку (Чернігівщина., 1990). Місто зазнало руйнувань у період Руїни (Історія міст і сіл..., 1972).

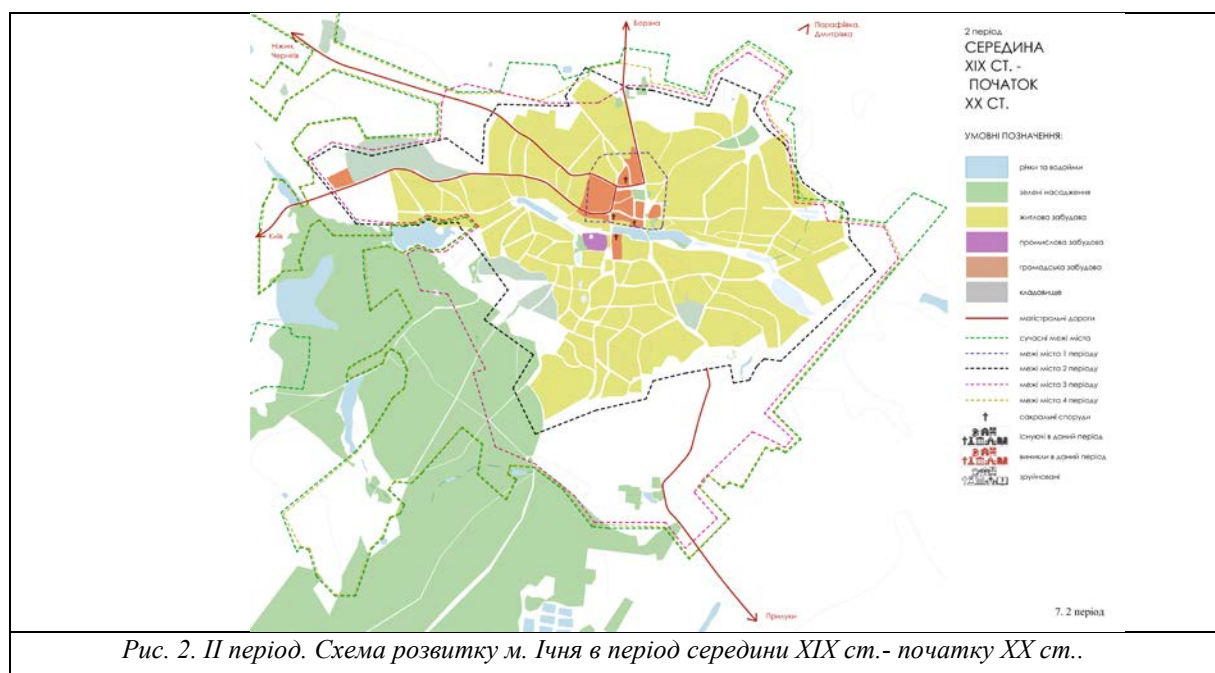
У 1648-1649 рр. Ічня стала адміністративним центром Ічнянського полку. Після входження його до складу Прилуцького полку у 1649 р. вона була перетворена на сотенне містечко. В 1666 р. в Ічні було зведено ратушу.

Ймовірно у той самий час на правому березі річки Іченьки збудовано Ічнянський замок. Замок мав в плані чотирикутну форму з чотирма дерев'яними високими баштами по кутах. Мури замку були завдовжки 150 сажень, широкі вали — заввишки 3 сажні, поверх яких розташовувалась дубова стіна і декілька гармат (Чернігівщина, 1990, с. 286). До замку з кожного боку вело чотири брами. Територія замку була місцем торгівлі. На південно-східному куті стояла замкова Петропавлівська церква, споруджена у XVII ст. (Чернігівщина, 1990, с. 286).

Частина Ічнянців брали участь в гайдамацькому русі в складі загону С. І. Гаркуші. У XVIII ст. місто стало відомим центром художньої кераміки. Водночас тривало закріпачення селян. В Ічні діяли козацькі школи, з'явилися перші парафіяльні навчальні заклади (Чернігівщина, 1990, с. 286). Але в кінці XVIII століття ці навчальні заклади були закриті. (Історія міст і сіл, 1972)

На початку XIX ст. місто переживало економічне піднесення, розвивалися суконна мануфактура, цукровий та інші заводи, засновані Галаганами (Чернігівщина, 1990, с. 286).

II період— середина XIX ст.- початок XX ст. (рис. 2).

У 1859 р. в Ічні проживало 6 084 жителів. Після Селянської реформи в Російській імперії 1861 р. місто стало центром Борзнянського повіту. Реформа погіршила становище селян: їхні

земельні наділи скоротилися, що призвело до селянських виступів, які були жорстоко придушених військами. В цей період був зруйнований замок, від якого залишилися лише фрагменти окремих його частин (Чернігівщина, 1990, с. 286). Частина мешканців перейшла до ремесел (Історія міст і сіл, 1972). У 1870-х рр. в Ічні поширювали свою діяльність народники (Чернігівщина). Вони вели культурно-просвітницьку діяльність, виступали за звільнення селян з кріпацької неволі, збереження народних звичаїв, мови, і фольклору.

В 1894 р. була прокладена залізниця «Крути — Ічня — Прилуки» ("Ічня", 2024).

На початку XX ст. в Ічні працювали 10 дрібних заводів, 14 кузень, 109 вітряків (Історія міст і сіл, 1972).

Ічня славилась унікальними сакральними спорудами. У 1897 р. в місті було чотири муровані церкви: Воскресенська, Преображенська, Успенська та Миколаївська ("Ічня", 2024).

III період (рис.3) – початок - середина XX ст..

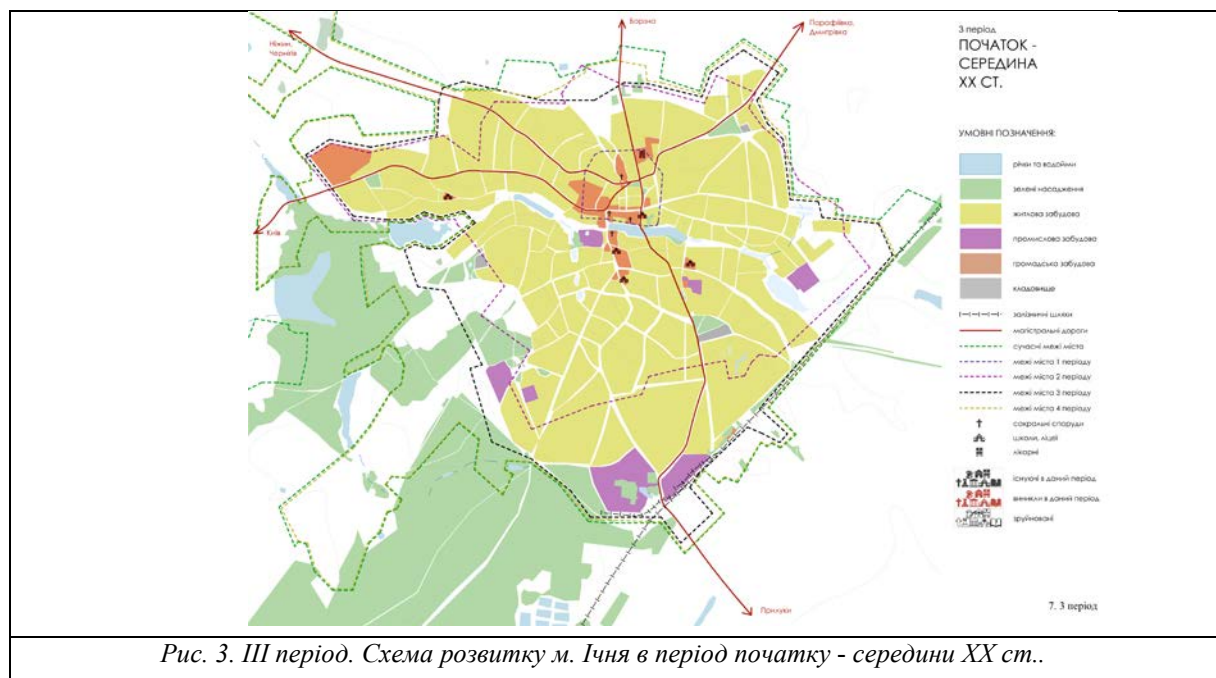

Рис. 3. III період. Схема розвитку м. Ічня в період початку - середини XX ст..

У 1908 р. в Ічні засновано вище початкове училище. Діяли поштове відділення, лікарня, земська і міністерська школи, бібліотека ("Ічня", 2024). У 1910 р. місто мало 3420 будинків і 9663 жителів (Історія міст і сіл, 1972). У 1912 р. через Ічню прокладено залізницю Бахмач–Одеса ("Ічня", 2024).

Перша світова війна (1914 р.), входження червоноармійців до міста (січень 1918 року), окупація німецькими військами (березень 1918 року) та інші воєнні події спричинили руйнування інфраструктури, конфіскації майна та занепад економіки (Історія міст і сіл, 1972; Чорний ангел революції, 2008). З 1923 р. Ічня стала райцентром. В 1924 р. працювали маслозавод, паровий млин, відновлювалися підприємства. У 1934 р. завершено колективізацію. У 1940 р. в Ічні організовано виставку творів народних майстрів художньої кераміки, різьблення по дереву ("Ічня", 2024).

14 вересня 1941 р. місто окупували нацисти. Молодь вивозили до Німеччини, діяли підпільні антифашистські організації. У червні 1942 р. була створена комсомольська організація на чолі з М. С. Гринтаєнком. Вони псували телефонно-телеграфну лінію, збирали і передавали дані про війська окупантів (Історія міст і сіл, 1972). 15 вересня 1943 р. німецькі війська були витіснені військами Воронежського фронту і Ічня знов опинилася під радянською владою. Після війни почалася відбудова заводів, шкіл, лікарень (Історія міст і сіл, 1972).

IV період – середина - кінець XX ст. (рис.4).

У 1957 р. Ічня отримала статус міста (Історія міст і сіл, 1972). У 1960-х відбудовано залізничний вокзал, розширено під'їзні шляхи ("Ічня (станція)", 2024). Засновано Ічнянський

історико-краєзнавчий музей (1961), відкрито низку підприємств: тарний (1953), лісопильний (1959), цегельний (1964), плодо-овочево-консервний завод (1967) та філію

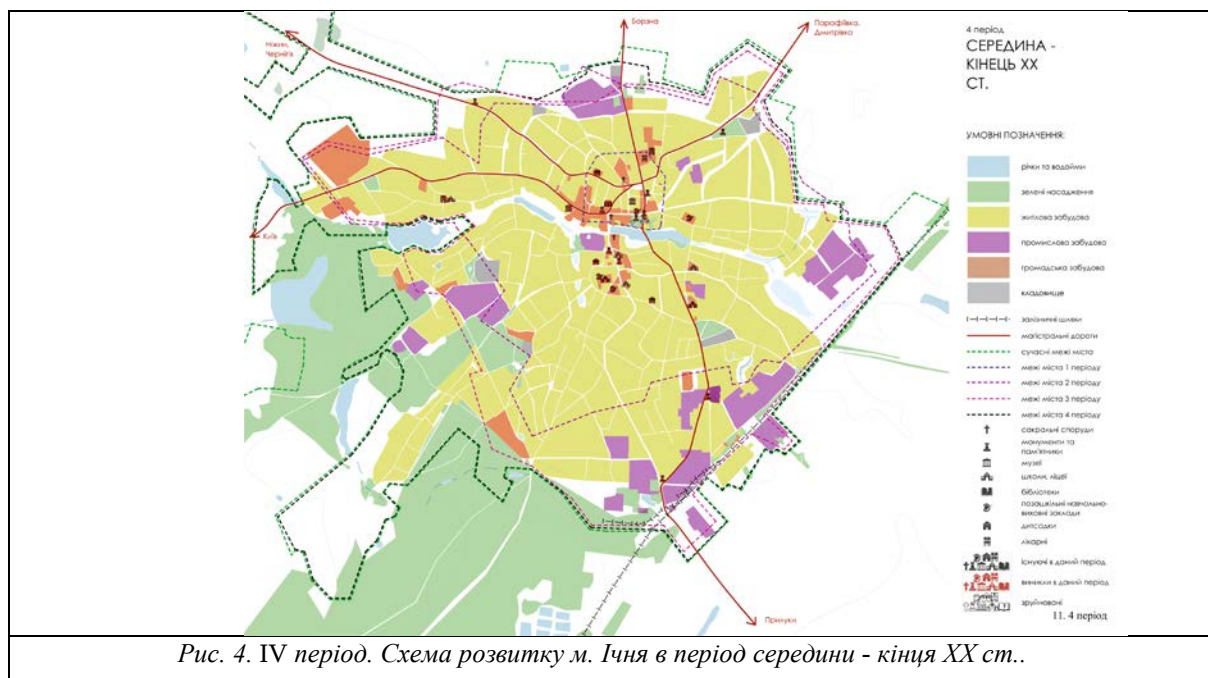

Рис. 4. IV період. Схема розвитку м. Ічня в період середини - кінця XX ст..

Прилуцької фабрики художніх виробів (1962). У промисловості працювало понад 1 тис. осіб. Освітня мережа охоплювала понад 2600 учнів (Історія міст і сіл, 1972).

У 1978 р. засновано ландшафтний заповідник «Кути» («Урочище "Кути", 2022). Після розпаду Радянського союзу частина заводів припинила свою роботу. На базі деяких з них розпочали роботу оновлені та модернізовані виробництва. Місто поступово відновлювало свою культурну ідентичність та історичну спадщину в незалежній Україні.

V період– початок XXI ст. (період незалежної України) (рис. 5).

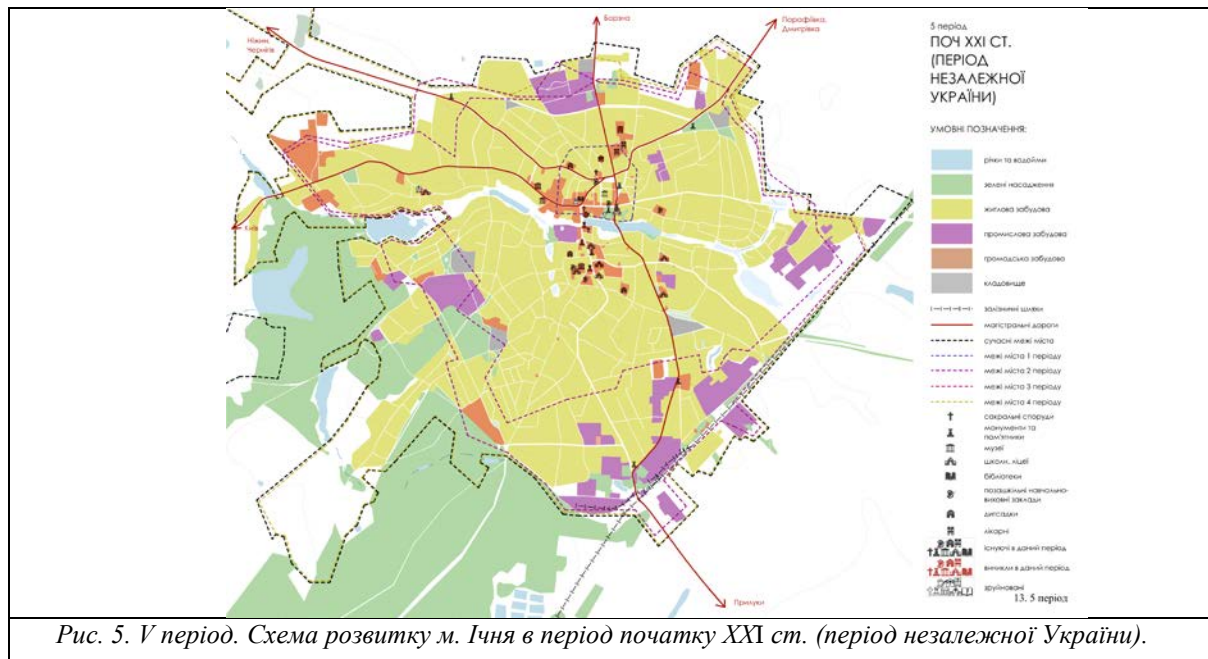

Рис. 5. V період. Схема розвитку м. Ічня в період початку XXI ст. (період незалежної України).

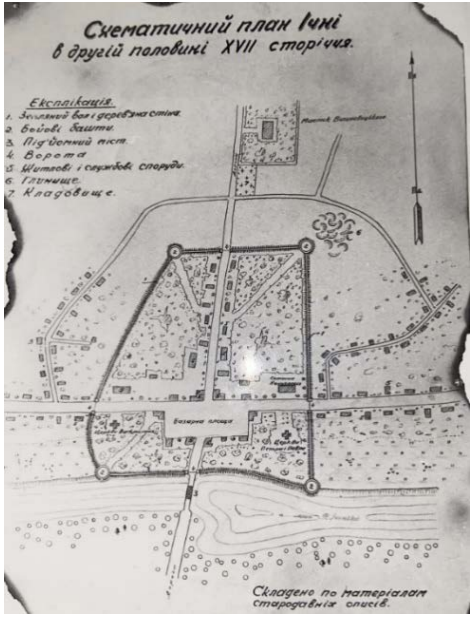
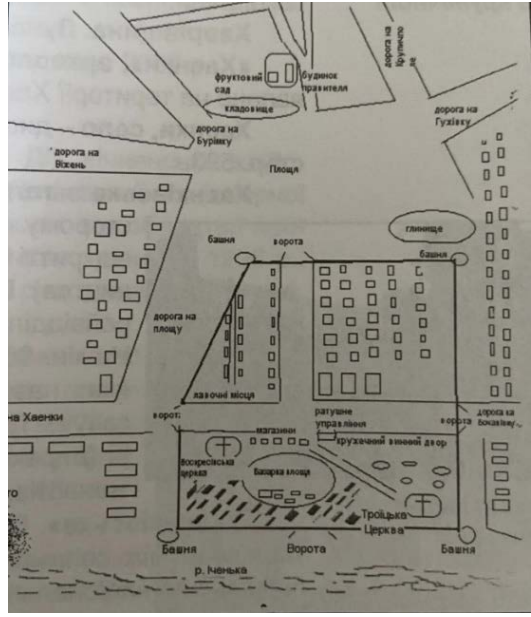
У 2004 р. створено Ічнянський національний природний парк площею 9665,8 га (Ічнянський національний природний парк, 2023). У 2005 р. засновано Ічнянський професійний аграрний ліцей (Державний професійно-технічний навчальний заклад Ічнянського професійного

аграрного ліцею, 2024), а в 2009 р. – Центр культури і дозвілля міської ради (Ічнянський ЦКІД, 2024). Інфраструктура міста за цей період зазнала незначних змін.

9 жовтня 2018 р. розпочалася пожежа на складі боеприпасів у Дружбі. На час ліквідації наслідків пожежі з Ічні було евакуйовано 163 хворих до лікувальних закладів смт Парафіївка, решту населення було евакуйовано із міста. Було відключено газопостачання. (Пожежа на складі боеприпасів під Ічнею, 2023).

24 лютого 2022 р. - відкритий воєнний напад Росії на Україну (Російсько-українська війна (з 2014), 2024). Попри те, що населені пункти навколо Ічні були окуповані в лютому протягом місяця на початку війни, окупанти відкрито не заходили до міста. Села Ічнянської громади зазнали людських втрат і значних руйнувань (За період окупації в Ічнянській громаді загинуло 26 жителів, із яких 22 – розстріляні, 2022). Станом на сьогодні, багато жителів Ічні захищають Україну в лавах ЗСУ.

На основі історичних та натурних досліджень можна зробити висновок, що головні осі міста збережені, є декілька сакральних споруд, багато дисгармонійної забудови в центрі міста, а цінної історичної забудови лишилося мало. Серед найчастіше відвідуваних громадських будівель переважає забудова радянського періоду. Більша її частина відносяться до дисгармонійної забудови. Радянська влада таким чином утверджувала своє становище. В лісі на краю міста також було збудовано піонер-табір. Станом на сьогодні від нього лишилися закинуті будівлі та огорожена територія. Для подальшого розвитку міста необхідно зберігати наявну історичну спадщину, а в нових проектах використовувати знання про його минуле. Далі розглядаються втрачені та існуючі пам'ятки архітектури міста.

	
Рис. 6. Схематичний план М. Ічні в другій половині XVII. Складено по матеріалам стародавніх описів. (Доступно за посиланням: https://www.facebook.com/photo?fbid=941982411062636&set=pcb.941995194394691&locale=uk_UA)	Рис. 7. План-реконструкція центральної частини Ічня 1 пол. XVII ст. (з книги Тереценко Миколи та Шевченко Віталія "Ічнянщина: періоджерела. Історія краю в документах").

Історичним центром міста є житлові квартали, на місці яких колись знаходився Ічнянський замок (рис. 6, 7). Із особистих записок священника Федіра Яжевського відомо, що на початку XVII ст. Ічня розміщувалася лише на правому березі річки, а лівий був укритий густим лісом. На широкому земляному валу розміщувалась фортеця, оточена частоколом із товстих дубових колод. Вона мала форму чотирикутника з майже рівними сторонами (приблизно 310 з 320 метрів). По кутах височили дерев'яні вежі. З кожного боку - дерев'яні важкі ворота. Укріплена частина називалася «городом», а та, що розміщувалася поза валом - містечком. На північ від валу

був розташований маєток князя Олександра Вишневецького з фруктовим садом. Укріплення ж навколо Ічні виникли значно раніше. Вони поступово зміцнювалися, і станом на XVII ст. це був замок-фортеця (З історії Ічні, 2024).

Станом на сьогодні від замку лишилися тільки фрагменти його частин та рельєфу і згадки в літературних та картографічних джерелах.

Характерною особливістю духовності, культури і місця розташування м. Ічні є наявність трьох церков, що розміщуються, біля однієї водойми. Всього, в Ічні існувало чотири муровані церкви - Воскресенська (1806-1810), Преображенська (1811), Успенська (1889) і Миколаївська (1879) (Ічня, 2024). Всі з них, окрім Миколаївської, розташовувались на березі ставку Міський в межах історичного центру. Станом на сьогодні, тільки Воскресенська і Свято-Преображенська збереглися в задовільному стані. Від Миколаївської церкви залишилася тільки дзвіниця.

З іконографічних та картографічних джерел відомо, що мурована **Успенська церква** знаходилася на місці теперішнього парку (в південній його частині ближче до води). До наших днів церква не збереглася, про неї мало відомо, тогочасні фото не знайдені. Під землею збереглися залишки підвальних приміщень чи фундаменту, але вони поки не досліджені.

На місці нинішньої **церкви Воскресіння Господнього** (рис. 8, 9) ще 1649 року був первісний дерев'яний Воскресенський храм. Він знаходився всередині земляного замку на колишньому ринковому майдані в м. Ічня. В літописі Рігельмана сказано: «1662 г. собранные в город Ичню полковником Нежинским Золотаренком полковники, старшины, сотники и именитые козаки избрали там гетьмана полковника переяславского Якима Самченка (Яким Сомка) и присягали ему в соборной церкви и его гетьмана заставили присягать». Далі сказано, що ця церква згоріла того самого дня, коли невинного, оббреханого Яким Сомка взяли під варту. Про це згадує у своїй книзі «Чорна рада» Пантелеймон Куліш. Після пожежі на тому ж місці в 1663 році збудували нову дерев'яну церкву. У жовтні 1801 року сталася ще одна пожежа, яка спалила трипрестольну Воскресенську церкву, дзвіницю та більше 30 інших будівель поряд (Культові споруди, 2019).

Рис. 8. Фото Воскресінської церкви з архіву ічнянської бібліотеки.

Рис. 9. Фото Воскресінської церкви 1810 р. з архіву ічнянської бібліотеки.

Існуюча нині кам'яна церква Воскресіння Господнього побудована стараннями вірян при особливому піклуванні настоятеля протоієрея Федора Копитовського і військового товариша Олександра Михайловича Романовича, який сам жертвував на храм скільки міг, збирав пожертви між людей. Закладено нову кам'яну церкву 1806 року, а освячено в 1810 році. Виконано у візантійському стилі. Церква Воскресіння Господнього має хрещатий план з трьома пікруглими вівтарними апсидами. Престолів у холодному храмі є два: Воскресіння Христового і святого великомученика Георгія (Культові споруди, 2019).

Однорусний іконостас прекрасної різьби, добре визолочений. Коштував він понад 2000 карбованців сріблом. Ікони в іконостасі виконав іконописець Кулагін. В 1846 році на пожертву

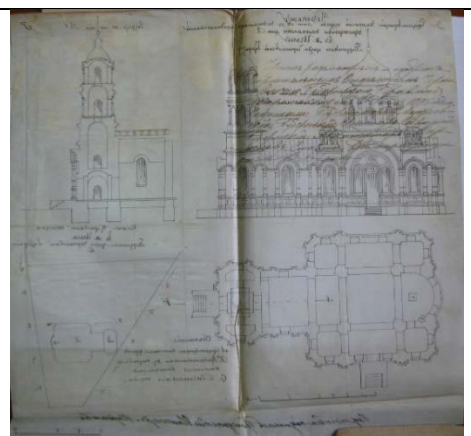
купецької дружини Єлизавети Скопиної була добудована до холодної церкви (рис. 8) тепла кам'яна з двома престолами в ній: в ім'я святої великомучениці Варвари і чудотворця Воронежського святителя Митрофана. Престол святого Митрофана побудований на пожертву купця третьої гільдії Василя Маслова. В зв'язку з наявністю теплої церкви в західній стороні на пожертву прихожан побудована двоярусна кам'яна дзвіниця (рис. 9). Висота її від землі до хреста 16 сажнів. Найбільший дзвін важив 267 пудів (4373,64кг). Він був відлитий в 1850 році на заводі ніжинських купців братів Чернових. Але в радянські часи дзвіницю було розібрано, а дзвін відправили на переплавку. Увесь храм займає простір більше 23 сажнів в довжину. Обнесений з двох сторін (північної і західної) кам'яною огорожею, закінченою в 1860 році. В храмі крім ікон були 3 гробниці, срібний хрест вагою в два фунти, 6 Євангелій і інші цінні церковні книги (Культові споруди, 2019).

Колись територія, де нині розташована **Миколаївська церква** (рис.10, 11), знаходилась за межами земляного замку, тобто за містом і називалася передмістям. Там був також палац князя Корибута – Вишневецького з чудовим садом. Пізніше – кладовище. За часів князя Корибута – Вишневецького, ця місцевість називалася Корибутівщиною або «нещасливим місцем». Остання назва зумовлена тим, що жоден господар не міг тут обжитися.

Перший храм Святого Миколая був споруджений в 1701 році. Кошти на будівництво цієї церкви дали жителі м. Ніжина Василь Іванович Ревтюх із своєю дружиною за відмолвлення гріхів. Церква пережила чотири великі пожежі, але вціліла. В 1879 році її перебудували – звели кам'яну п'ятикупольну церкву з дзвіницею за типовим єпархіальним проектом у цегляному стилі, який є різновидом модерну. Церква була дуже красивою (за цим же проектом збудували церкви, наприклад, у Тростянці та Лебедені Сумської області). У радянський період церкву було зруйновано, майно розграбували та знищили. З частини цегли збудували приміщення пожежної частини, а решту цегли розібрали для власних потреб жителі м. Ічня. Залишили лише високу дзвіницю, та й то із прагматичних міркувань – вона стала каланчею пожежної станції. Станом на зараз, від Миколаївської церкви залишилася тільки дзвіниця.

*Рис. 10. Фото Миколаївської церкви
Фото Йосипа Гуценка, 1899 р., із сімейного архіву
письменника Станіслава Маринчика*

*Рис. 11. Фото проекту Миколаївської
церкви з архіву ічнянської бібліотеки.*

У XVII сторіччі на місці **Спасо-Преображенської церкви** (рис. 12) в Ічні був розташований дерев'яний храм у межах так званого Старого міста, дата його будівництва невідома, але вперше Спасо-Преображенський храм в Ічні згадується під 1784 роком. Це була дерев'яна козацька церква, яка згоріла під час пожежі в 1804 році. Парафіяни сім років збирали гроші, і збудували кам'яну церкву із дзвіницею (Культові споруди, 2019).

Церква споруджена в 1806-1810 р. в стилі класицизму, Розташована вона на рівнинній місцевості на березі річки чи то ставка міського, яку оточує мальовничий ландшафт. Церква каменем, хрещата в плані, з великим куполом на середохрест'ях із дзвіницею над притвором. Стіни в інтер'єрі прикрашені фресками на біблійну тематику. Вражає іконостас, який є головним мистецьким акцентом храму. Дерев'яний іконостас церкви був побудований у 1830 році. Довгий час Свято-Преображенська церква, як і Воскресінська, мала фасади білого та блакитного

кольору, але, після останнього ремонту її стіни стали жовто-білими, дах – зеленим, а куполи – золотими. Купол над центральною частиною церкви зі сферичної гранованої форми перейшов до цибульчастої. Обидва куполи отримали цибульчасті завершення замість гранованих шпилів. (Культові споруди, 2019). Зараз церква є діючою належить УПЦ МП.

	
<i>Рис. 12. Спасо-Преображенська церква, Ічня (сучасний вигляд церкви).</i> (Доступно за посиланням: https://travels.in.ua/uk-UA/object/2789/spaso-preobrazhenska-tserkva)	<i>Рис. 13. Будівля школи по вул. Бунівка (до перебудови). (Доступно за посиланням: https://gimnaziaichna.e-schools.info/m/pages/storja-gmnaz)</i>

Також, до об'єктів культурної спадщини, що знаходяться в центрі міста можна віднести: **1)** Будинок, в якому народився В.Г.Чумак (1901-1919рр.) – український поет, який загинув від рук денікінців у 1919р. Адреса: вул. Чумака 6. **2)** Будівля вул. Героїв майдану 3. **3)** Будинок купців Воробйових (1915 р.), де в 1919 розміщувався штаб Ніжинського полку. Адреса: вул. Героїв майдану 6. **4)** Будівля вул. Героїв майдану 10. **5)** Будівля вул. Героїв майдану 18. **6)** Будівля вул. Чернігівська, 12. **7)** Будівля школи по вул. Бунівка (1910 р.) (рис.13).

Архітектура міста Ічні малодосліджена станом на сьогодні. Але наявність давньої історичної та культурної спадщини дає підстави припускати, що археологічні вишукування і подальші дослідження архітектури та історії можуть відкрити багато нового про ці території.

Окрім архітектурного, культурного та історичного аналізу міста були проведені також натурні обстеження. З побаченого в Ічні можна виділити такі її особливості:

1) Багато мешканців користуються велосипедами, але в місті немає велоінфраструктури. Частково оновлені дороги не відповідають нормам інклюзивності, а деякі вулиці досі ґрунтові чи без тротуарів. Безбар'єрний простір особливо важливий під час війни, тож проблему мобільності потрібно вирішити якнайшвидше;

2) Річка Іченька колись була серцем міста, але зараз перетворилася на забруднені ставки й болота. Бездіяльність призведе до втрати водних об'єктів. Необхідно співпрацювати з екологами та державою для відновлення водойм і сталого управління ресурсами;

3) Місто страждає від сміттєзвалищ, вирубки лісу та втрати біорізноманіття. Військове містечко в лісі погіршує ситуацію й ускладнює розв'язання цих проблем;

4) Історія Ічні малодосліджена, а багато пам'яток втрачено. Центр спотворений радянською забудовою, хаотичною рекламою та невдалими ремонтами. Історичні будівлі руйнуються, а місто має чимало занедбаних територій як у центрі, так і на околицях;

5) Економіка Ічні зосереджена на сільському господарстві та харчовій промисловості, що робить її нестабільною. Основні ризики – залежність від клімату, ринкових коливань, низька додана вартість, обмежені інновації та екологічний вплив.

На основі отриманої інформації створені **стратегії** розвитку:

- 1) Розвиток велоінфраструктури та інклюзивності.
- 2) Робота з об'єктами культурної та історичної спадщини:
 - Збереження та реставрація цінної історичної забудови;
 - Поглиблення історії міста. Проведення науково-вишукувальних робіт середмістя.
- 3) Розвиток пішохідної частини вул. Героїв Майдану та найбільш відвудуваних центральних вулиць міста.
 - Впровадження обмежень щодо різних характеристик для нової забудови.

- Ревіталізація дисгармонійної забудови та створення дизайн-коду фасадів.
- Залучення мешканців до участі у розвитку та дизайні міського середовища;
- Розвиток та осучаснення громадських бібліотек, читалень та культурних центрів, організація заходів, які відображають традиції та культуру місцевого населення;
- 4) Екологізація міста. Захист та збереження лісових та водних ресурсів.
- Збереження та відновлення водних ресурсів, залучення прибережних територій до мережі рекреаційних зон міста.
- Впровадження заходів з очищення лісу від сміттєзвалищ. Розвиток культури сортування і правильної утилізації відходів. Впровадження заходів щодо захисту лісу від вирубки дерев та порушення лісових ландшафтів.
- 5) Підтримка малих бізнесів, місцевих ініціатив та розвиток нових сфер для економічного зростання міста та їх вихід на зовнішній ринок.
- Осучаснення старих промислових будівель (територія колишнього хлібзаводу, спиртзаводу, піонерського табору і т. д.) та використання їх для нових напрямків діяльності.
- Надання пільг місцевим малим бізнесам та ініціативам, сприяння їх росту та виходу на всеукраїнський ринок. Залучення фінансової підтримки та інвестицій з пріоритетом на місцевих жителів. Партнерство з міжнародними організаціями та підприємствами.

Висновки

Місто Ічня, завдяки своїй багатій історії, стратегічному розташуванню та природнім ресурсам, має значний потенціал для сталого розвитку. Аналіз етапів розвитку міста дозволяє виділити ключові фактори, що його формували, і підкреслює важливість збереження історико-культурної та архітектурної спадщини в стратегії розвитку. Проте проблеми забруднення та руйнування ландшафтних територій і лісу також значущі для його майбутнього. Основними проблемами залишаються інфраструктурні обмеження, неефективне використання ресурсів та недостатня увага до культурної спадщини. Стратегії розвитку Ічні до 2034 року орієнтовані на модернізацію пішохідно-транспортної інфраструктури, збереження історичних об'єктів, стимулювання економічного зростання та створення комфортного, екологічно збалансованого середовища.

Бібліографія

- Балабай, В. І., 2011 *Ічня*. У: Дзюба, І. та ін., 2011. *Енциклопедія сучасної України*, Т.11 [online] НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України Доступно: <<https://esu.com.ua/article-12875>> [Дата звернення: 30 жовтня 2024 року].
- Бульвінський, А. Г., 1998. Конотопська битва 1659. З історії українського війська та воєнного мистецтва. *Український історичний журнал*. [online] Доступно: <<http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/3/6.pdf>> [Дата звернення: 30 жовтня 2024 року].
- Лазаревський, А., 1896. Лубенщина и князя Вишневецкие. *Киевская старина* [online] с.44. Доступно: <<https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0011486>> [Дата звернення: 30 жовтня 2024 року].
- Опендатабот, 2024 Державний професійно-технічний навчальний заклад Ічнянського професійного аграрного ліцею. [online]. Доступно: <<https://opendatabot.ua/c/33380434>> [Дата звернення: 31 жовтня 2024 року].
- За період окупації в Ічнянській громаді загинуло 26 жителів, із яких 22 – розстріляні, 2022. [online] Доступно: <https://m.gorod.cn.ua/news_138010.html> [Дата звернення 31 жовтня 2024].
- Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. Чернігівська область, 1972. [online] с.270 Доступно: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0013546> [Дата звернення 31 жовтня 2024]
- Ічнянський Краєзнавчий Музей., 2024. Доступно: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057526566168&locale=uk_UA> [Дата звернення: 09 листопада 2024].
- Опендатабот, 2024 Ічнянський ЦКІД. [online]. Доступно: <<https://opendatabot.ua/c/36809950>> [Дата звернення: 31 жовтня 2024 року].

Культові споруди. Ічнянська міська рада, 2019. Доступно: <<https://ichnya.cg.gov.ua/index.php?id=349293&tp=page>> [Дата звернення: 09.11.2024].

Чернігівщина. Енциклопедичний довідник. за ред. А. В. Кудрицького. [online] Київ: "Укр. Рад. Енциклопедія" імені М. П. Бажана, 1990. 1005 с. Доступно: <https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004878> [Дата звернення: 30 жовтня 2024 року].

Чорний ангел революції, 2008 [online]. *Сіверщина. Всеукраїнський незалежний медійний простір*. Доступно: <<https://siver.com.ua/publ/4-1-0-53>> [Дата звернення: 31 жовтня 2024 року].

References

Balabai, V.I., 2011. *Ichnia*. In: Dziuba, I. ta in., 2011. *Encyclopedia of Modern Ukraine*, Vol. 11. [online] National Academy of Sciences of Ukraine, Shevchenko Scientific Society. Kyiv: Institute of Encyclopedic Research of NAS of Ukraine. Available at: <<https://esu.com.ua/article-12875>> [Accessed 30 October 2024].

Black Angel of the Revolution, 2008. [online] *Sivershchyna. All-Ukrainian Independent Media Space*. Available at: <<https://siver.com.ua/publ/4-1-0-53>> [Accessed 31 October 2024].

Bul'vins'kyi, A.H., 1998. *The Battle of Konotop 1659. From the History of the Ukrainian Army and Military Art*. *Ukrainian Historical Journal*. [online] Available at: <<http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/3/6.pdf>> [Accessed 30 October 2024].

Chernigiv Region. Encyclopedic Reference Book. Ed. by A.V. Kudryts'kyi. [online] Kyiv: Ukrainian Soviet Encyclopedia named after M.P. Bazhan, 1990. 1005 p. Available at: <https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004878> [Accessed 30 October 2024].

During the Occupation, 26 Residents of the Ichnia Community Died, Including 22 Shot, 2022. [online] Available at: https://m.gorod.cn.ua/news_138010.html [Accessed 31 October 2024].

History of Cities and Villages of the Ukrainian SSR: In 26 Volumes. Chernihiv Region, 1972. [online] p.270. Available at: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0013546> [Accessed 31 October 2024].

Ichnians'kyi Kraieznavchyi Muzei, 2024. [online] Available at: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057526566168&locale=uk_UA> [Accessed 9 November 2024].

Lazarevskyi, A., 1896. *Lubenshchyna and the Vyshnevetsky Princes*. *Kyivska Staryna*. [online] p.44. Available at: <<https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0011486>> [Accessed 30 October 2024].

Opendatabot, 2024. *Ichnians'kyi TsKID*. [online] Available at: <<https://opendatabot.ua/c/36809950>> [Accessed 31 October 2024].

Opendatabot, 2024. *State Vocational Agricultural Lyceum of Ichnia*. [online] Available at: <<https://opendatabot.ua/c/33380434>> [Accessed 31 October 2024].

Religious Buildings. Ichnia City Council, 2019. [online] Available at: <<https://ichnya.cg.gov.ua/index.php?id=349293&tp=page>> [Accessed 9 November 2024].

¹Viktoria Kulichenko, ²Lesia Chen

¹Student of the Department of Architecture and Restoration,
National University "Lviv Polytechnic", Lviv
e-mail: vkulithenko@gmail.com
orcid: 0009-0001-6531-5738

²Candidate of Architecture,
Associate Professor of the Department of Architecture and Restoration,
National University "Lviv Polytechnic", Lviv
e-mail: lesia.y.chen@lpnu.ua
orcid: 0000-0003-2496-4560

SUSTAINABLE DEVELOPMENT STRATEGY FOR THE CITY OF ICHNYA BASED ON HISTORICAL AND ARCHITECTURAL RESEARCH

© Kulychenko V. I., Chen L. Y. 2024

The study of the historical city of Ichnya with its rich historical past and great cultural heritage is relevant in our time. The article analyzes the historical development of the small city of Ichnya, organizes and systematizes information from various sources in the form of text descriptions and diagrams that highlight the key stages of its historical and urban development. Based on information sources, the history of the city's development is analyzed and the role of defensive, sacral and administrative buildings in shaping the cultural landscape of the city is determined. The purpose of the study is to identify approaches to preserving cultural heritage and improving infrastructure so that the historical city can develop in accordance with the principles of sustainable development. The research methodology is based on descriptive and analytical research to demonstrate how sustainable urban development can be implemented in the historical city of Ichnya. The study highlighted the stages of the historical and urban development of the city of Ichny, identified valuable objects of historical and cultural heritage that have not been studied holistically, but are valuable for the history of Ukrainian culture. Preservation of the historical and cultural heritage of Ichny is a key factor in achieving sustainable development of the city. Hypothetical schemes for the development of the city of Ichny in each historical period are shown. A historical and architectural reference plan has been developed with the designation of cultural and historical heritage objects. Based on field research, the current state of the architectural and urban development and landscape environment is described. Key problems and needs of the city in the fields of architecture and urban planning have been identified. Based on the results of the study, a strategy for sustainable development of Ichny has been proposed in such a way as to comply with environmental, social, cultural and economic standards of sustainability and prevent the collapse of the historical city.

Keywords: Ichnya, historical and architectural development, sustainable development, heritage preservation, urban planning.